

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет гуманітарно-педагогічний
18 червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Психологічна допомога сім'ї**

Галузь знань С “Соціальні науки, журналістика та інформація”

Спеціальність С4 “Психологія”

Освітня програма “Психологія” (ОС “Магістр”)

Факультет гуманітарно-педагогічний

Розробник: професор кафедри психології НУБП, доктор психологічних наук, професор Галина БЕВЗ

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни «Психологічна допомога сім'ї»

Дисципліна «Психологічна допомога сім'ї» є вибірковою в ОП «Психологія» і передбачає вільний вибір студентів в контексті майбутньої їх профілізації щодо роботи в системі підтримки та допомоги сім'ям. Під час її вивчення студенти *ознайомляться із* психологічними засадами феномену сім'ї з позиції індивіда, спільноти та суспільства в цілому та основними напрямками її прикладного застосування в психологічній практиці та наукових дослідженнях. Дисципліна забезпечує системне бачення психологічної допомоги сім'ї та надає розуміння прикладних аспектів її реалізації в контексті запитів користувачів.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>(магістр)</i>	
Спеціальність	<i>С4 Психологія</i>	
Освітня програма	<i>Психологія</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	210	
Кількість кредитів ECTS	7	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проєкт / робота (за наявності)	-	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	1
Семестр	2	2
Лекційні заняття	<i>45 год.</i>	<i>8 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>45 год.</i>	<i>8 год.</i>
Лабораторні заняття	<i>- год.</i>	<i>- год.</i>
Самостійна робота	<i>120 год.</i>	<i>194 год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>6 год.</i>	<i>- год.</i>

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – ознайомити студентів із закономірностями функціонування сімейної системи та особливостей надання психологічної допомоги сім'ї в умовах різних соціальних викликів.

Перелік освітніх компонент, які передують вивченню навчальної дисципліни: психологічна допомога особистості, етнопсихологія, методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності, психологія стресу,

Набуття компетентностей:

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми в царині психологічної науки й практики.;

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).;

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та/або практики.;

СК3. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.;

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології;

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій

ПРН 4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій..

ПРН 6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПРН 8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПРН 9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН 11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності, оцінювати їх ефективність.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тижн і	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	ла б	ін д	с.р.		л	п	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Модуль 1. Основи психологічної допомоги сім'ї													
Тема 1. Вступ до психологічної допомоги сім'ї	1	13	2	2			9	13	2				11
Тема 2. Нормативний підхід у психологічній допомозі сім'ї	1-2	13	2	2			9	13					13
Тема 3. Структурно-функціональний підхід у психологічній допомозі сім'ї	2-3	17	4	4			9	17					17
Тема 4. Індивідуальний та системний підходи у психологічній допомозі сім'ї	3-4	16	4	4			8	16					16
Тема 5. Психологічна діагностика та оцінка функціонування сімейної системи в системі психологічної допомоги сім'ї	5-6	16	4	4			8	16		2			16
Разом за модулем 1		75	16	16			43	75	2	2			71
Модуль 2. Психологічна допомога сім'ї в контексті різних соціальних викликів													
Тема 1. Динамічна модель структурно-функціонального нормування суспільного простору як основа сімейної політики та організації психологічної допомоги сім'ї	6	10	2	2			6	10	2				8

Тема 2. Психологічна допомога сім'ї в контексті різних психотерапевтичних шкіл	7-8	14	4	4			6	14					14
Тема 3. Психологічна допомога сім'ї та пояснювальні психологічні теорії	8	11	2	2			7	11					11
Тема 4. Концепція травми та трансгенераційної передачі в роботі із сім'ями	9	11	2	2			7	11					11
Тема 5. Психологічна допомога сім'ї в нормативних та екстремальних ситуаціях	9-10	14	4	4			6	14		2			12
Разом за модулем 2		60	14	14			32	60	2	2			56
Модуль 3. <i>Форми, методи та інструменти психологічної допомоги сім'ї</i>													
Тема 1. Індивідуальні та групові форми психологічної допомоги сім'ї	11-12	17	4	4			9	17	2				15
Тема 2. Сімейні ігри як інструмент психологічної допомоги подружній парі	12-13	17	4	4			9	17	2	2			13
Тема 3. Сімейні ігри як інструмент психологічної допомоги батьківсько-дитячим стосункам	13-14	17	4	4			9	17	2				15
Тема 4. Соціометричні методи роботи з сім'єю	15	13	2	2			9	13					13
Тема 5. Соціальні ресурси психологічної підтримки сімей згідно динамічної моделі структурно-функціонального нормування суспільного простору	15	11	1	1			9	11					11
Разом за модулем 3		75	15	15			45	75	4	4			67
<i>Усього годин</i>		210	45	45			120	210	8	8			194

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до психологічної допомоги сім'ї	2
2	Нормативний підхід у психологічній допомозі сім'ї	2
3	Структурно-функціональний підхід у психологічній допомозі сім'ї	4
4	Індивідуальний та системний підходи у психологічній допомозі сім'ї	4
5	Психологічна діагностика та оцінка функціонування сімейної системи в системі психологічної допомоги сім'ї.	4
6	Динамічна модель структурно-функціонального нормування суспільного простору, як основа сімейної політики та організації психологічної допомоги сім'ї.	2
7	Психологічна допомога сім'ї в контексті різних психотерапевтичних шкіл	4
8	Психологічна допомога сім'ї та пояснювальні психологічні теорії.	2
9	Концепція травми та трансгенераційної передачі у роботі із сім'ями.	2
10	Психологічна допомога сім'ї в нормативних, ненормативних та екстремальних ситуаціях.	4
11	Індивідуальні та групові форми психологічної допомоги сім'ї.	4
12	Сімейні ігри як інструмент психологічної допомоги подружній парі.	4
13	Сімейні ігри як інструмент психологічної допомоги батьківсько-дитячим стосункам	4
14	Соціометричні методи роботи з сім'єю.	2
15	Соціальні ресурси психологічної підтримки сімей згідно динамічної моделі структурно-функціонального нормування суспільного простору (Бевз)	1

4. Теми практичних, семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Наукова дисципліна та спеціалізація. Школи психологічної роботи з сім'ями	2
2	Звичаєве право та повсякденні практики нормування індивідуального та сімейного життя	2

3	Взаємозв'язок психологічних категорій: потреба, функція, роль.	4
4	Загальні положення загальної теорії систем Л. Берталанфі та теорії сімейних систем М.Боуена у роботі з сім'ями.	4
5	Оцінка сімейного функціонування за моделлю Д.Оудхоорна	4
6	Поняття «соціальна норма» та «норма реакції» в культурному полі суспільного життя	2
7	Види сімейної терапії через призму життєдіяльності їхніх авторів.	4
8	Емоційна основа міцних подружньо-сімейних взаємин: аналіз динаміки стосунків матері і дитини у фільмі «Джон»	2
9	Генограма як інструмент фіксації родової історії.	2
10	Лінія часу та екомапа як інструменти аналізу сімейної історії	4
11	Аналіз випадків.	4
12	Створення терапевтичної гри для подружньої пари	4
13	Сімейна гра «Пляцек»	4
14	Психодраматична техніка «Сімейна скульптура»	2
15	Суспільні, сімейні, культурні та середовищні ресурси психологічної підтримки сімей.	1

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сім'я як мала група і осередок індивідуального життя її членів	9
2	Трактування статей законодавства України згідно визначених параметрів сімейного функціонування	9
3	Аналіз структури сім'ї за нормативно-правовими категоріями: малодітна, багатодітна сім'я тощо.	9
4	Експрес-аналіз літературних джерел з питань зміни фокусу у трактуванні явищ сім'ї	8
5	Створення списку та опис однієї методики за обраним напрямом роботи з сім'єю.	8
6	Власне дослідження служб надання психологічної допомоги сім'ям в одному із 4-х секторів моделі.	6
7	Життєві історії авторів сімейної психотерапії.	6
8	Опис теорії, що можна застосувати до психологічної роботи з сім'ями	7
9	Самоаналіз: складання власної генограми	7
10	Самоаналіз: складання екомапи та лінії часу	6
11	Описати алгоритм роботи однієї із форм психологічної допомоги сім'ї	9

12	Вибрати та описати одну сімейну гру психологічної роботи з подружньою парою.	9
13	Вибрати та описати одну сімейну гру	9
14	Вибрати та описати приклад застосування соціометричного методу у роботі з сім'єю	9
15	Власне аналітичне дослідження: послуги та форми їх надання і фінансування, організації надання послуг, форми та методи роботи психолога, психологічний інструментарій.	9

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне, письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист проєктів.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод командної роботи, мозкового штурму.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводить у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамен та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Основи психологічної допомоги сім'ї		
Лекція 1. Вступ до психологічної допомоги сім'ї	Знання кола явищ, що окреслюють дисципліну. Розуміння необхідності інтегрувати знання інших психологічних дисциплін у трактуванні процесів та явищ сімейного функціонування.	-
Практична робота 1. Наукова дисципліна та спеціалізація. Школи психологічної роботи з сім'ями.		7
Самостійна робота 1. Сім'я як мала група і осередок індивідуального життя її членів.		7
Лекція 2. Нормативний підхід у психологічній допомозі сім'ї	Укріплення знань з питань функціонування сімей в суспільстві та засобів його	-
Практична робота /семінар 2.		7

Звичаєве право та повсякденні практики нормування індивідуального та сімейного життя	регулювання, носіями яких є законодавство України, традиції суспільно-сімейного життя та правила поведінки.	
Самостійна робота 2. Трактування статей законодавства України згідно визначених параметрів сімейного функціонування	Розуміння їх ролі у роботі психолога з сім'ями	7
Лекція 3. Структурно-функціональний підхід у психологічній допомозі сім'ї	Ознайомлення із названим теоретичним напрямком вивчення сім'ї та особливостями його застосування у практиці психологічної допомоги сім'ям.	-
Практична робота /семінар 3. Взаємозв'язок психологічних категорій: потреба, функція, роль.		7
Самостійна робота 3. Аналіз структури сім'ї за нормативно-правовими категоріями: малодітна, багатодітна сім'я тощо.		7
Лекція 4. Індивідуальний та системний підходи у психологічній допомозі сім'ї	Знання сутності названих підходів та розуміння принципів та можливостей їх поєднання у роботі з сім'ями.	-
Практична робота /семінар 4. Загальні положення загальної теорії систем Л. Берталанфі та теорії сімейних систем М. Боуена у роботі з сім'ями.	Користуватися теоретичними підходами загальної теорії систем та теорії сімейних систем М. Боуена в аналізі сімейних процесів.	7
Самостійна робота 4. Експрес-аналіз літературних джерел з питань зміни фокусу у трактуванні явищ сім'ї		7
Лекція 5. Психологічна діагностика та оцінка функціонування сімейної системи в системі психологічної допомоги сім'ї.	Знати особливості застосування діагностичного інструментарію у роботі з сім'ями.	-
Практична робота /семінар 5. Оцінка сімейного функціонування за моделлю Д. Оудхоорна	Розвиток уміння аналізувати базові категорії дисципліни. Формування інтересу до створення власної скарбнички психологічного інструментарію по роботі з сім'ями.	7
Самостійна робота 5. Створення списку та опис однієї методики за обраним напрямом роботи з сім'єю.		7
Контрольна робота до модуля 1.	Узагальнення набутих знань.	30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Психологічна допомога сім'ї в контексті різних соціальних викликів		
Лекція 1. Динамічна модель структурно-функціонального нормування суспільного простору, як основа сімейної державної політики та організації психологічної допомоги сім'ї	Знання про соціальні системи та процеси соціального обміну між суспільством, сім'єю та її членами у межах соціальної норми.	-
Практична робота /семінар 1. Поняття «соціальна норма» та «норма реакції» в концепції якісно-дискретного нормативного суспільного простору	Розуміння особливостей урегулювання сімейного життя крізь призму соціально-правового укладу життя (захист, інформування, підтримка, профілактика, допомога, покарання та	7
Самостійна робота 1.		7

Власне дослідження служб надання психологічної допомоги сім'ям в одному із 4-х секторів моделі	санкції, розвиток, стимулювання та наснаження). Уміння аналізувати соціальну ситуацію сім'ї та проектувати соціально-психологічну її підтримку.	
Лекція 2. Психологічна допомога сім'ї в контексті різних психотерапевтичних шкіл	Знати напрями розвитку сімейної психотерапії: інтегративна, стратегічна, сьруктурна, нарративна, комунікативна, та основана на досвіді. Розуміти їхні теретичні концепції та уміти розрізняти методи їхньої роботи у сфері допомоги сімї.	-
Практична робота /семінар 4. Види сімейної терапії через призму життєдіяльності їхніх авторів.		7
Самостійна робота 4. Життєві історії авторів сімейної психотерапії.		7
Лекція 3. Психологічна допомога сім'ї в контексті пояснювальних психологічних теорій.	Знати психологічні пояснювадьні теорії (теорія кризи, концепція стресу, вигорання, виснаження, депривації та прихильності тощо); розуміти та уміти їх застосовувати для формування гіпотез щодо психологічної підтримки сімей. Розуміти значення новоутворення прихильності у ранньому дитячому віці для формування стійких і міцних емоційно значущих стосунків.	-
Практична робота /семінар 5. Емоційна основа міцних подружньо-сімейних взаємин: аналіз фільма «Джон»		7
Самостійна робота 5. Опис теорії, що можна застосувати до психологічної роботи з сім'ями		7
Лекція 4. Концепція травми та трансгенераційної передачі у роботі з сім'ями.	Знати сутнісні характеристики поняття травми та трансгенераційної передачі в сім'ї. Розуміти та уміти застосовувати ці концепції у поясненні сімейних процесів.	-
Практична робота /семінар 6. Генограма як інструмент фіксації родової історії.		7
Самостійна робота 6. Самоаналіз: складання власної генограми		7
Лекція 5. Психологічна допомога сім'ї в нормативних, ненормативних та екстремальних ситуаціях.	Знати та розуміти нормативні історичні та нормативні вікові а також ненормативні впливи (Балтес) на перспективи розвиток людини та її сім'ї а також користуватися поняттям екстремальні ситуації	-
Практична робота /семінар 7. Лінія часу та екомапа як інструменти аналізу сімейної історії		7
Самостійна робота. Самоаналіз: складання екомапи та лінії часу	Ідентифікувати ці чинники та вміти враховувати ефекти їх впливу у	7

	психологічній роботі з сім'ями.	
Контрольна робота до модуля 2.	Узагальнення набутих знань.	30
Всього за модулем 2		100
Модуль 3. Форми, методи та інструменти психологічної допомоги сім'ї		
Лекція 1. Індивідуальні та групові форми психологічної допомоги сім'ї.	Знати форми психологічної роботи із сім'ями та розуміти особливості їх застосування.	-
Практична робота 1. Аналіз випадків	Вміти обирати відповідні форми роботи згідно потреб клієнтів.	7
Самостійна робота 1. Описати алгоритм роботи однієї із форм психологічної допомоги сім'ї		7
Лекція 2. Сімейні ігри як інструмент психологічної допомоги подружній парі	Знати принципи застосування сімейних ігор у роботі з подружжям, розуміти особливості їх створення та вміти їх застосовувати у роботі з подружжям.	-
Практична робота 2. Створення терапевтичної гри для подружньої пари		7
Самостійна робота 2. Вибрати та описати одну сімейну гру психологічної роботи з подружньою парою		7
Лекція 3. Сімейні ігри як інструмент психологічної допомоги батьківсько-дитячим стосункам	Знати принципи застосування сімейних ігор у роботі з сінями; розуміти особливості їх створення та вміти їх застосовувати у роботі по вирішенні запитів сім'ї.	-
Практична робота 3. Сімейна гра «Пляцек»		7
Самостійна робота 3. Вибрати та описати одну сімейну гру.		7
Лекція 4. Соціометричні методи роботи з сім'єю.	Знати та розуміти особливості застосування соціометричних технік роботи з сім'єю. Вміти визначати доцільність їх застосування у роботі психолога із запитом сім'ї.	-
Практична робота /семінар 4. Психодраматична техніка «Сімейна скульптура»		7
Самостійна робота 4. Вибрати та описати приклад застосування соціометричного методу у роботі з сім'єю		7
Лекція 5. Соціальні ресурси психологічної підтримки сімей згідно динамічної моделі структурно-функціонального нормування суспільного простору (Бевз)»	Знати наявні ресурси та суспільний потенціал з питань підтримки сімей громади та розуміти особливості його застосування у вирішенні конкретних запитів клієнтів.	-
Практична робота /семінар 5. Суспільні, сімейні, культурні та середовищні ресурси психологічної підтримки сімей.	Вміти працювати в професійних командах та користуватися принципом переадресації.	7
Самостійна робота 5. Власне аналітичне дослідження: послуги та форми їх фінансування, структури їх надання, форми та методи роботи		7

психолога, психологічний інструментарій.		
Контрольна робота до модуля 3: захист індивідуальних проєктів («Соціальні ресурси психологічної підтримки сімей згідно динамічної моделі структурно-функціонального нормування суспільного простору (Бевз)»)	Узагальнення набутих знань.	30
Всього за модулем 3		100
Навчальна робота	$(M1+M2+M3)/3 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік		30
Разом за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
Курсовий проєкт/робота (за наявності)		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	<p>Проведення навчальних занять, терміни та умови виконання навчальних завдань можуть бути адаптовані до запитів студентів із документально підтвердженими особливими потребами.</p> <p>Відтермінування здачі завдань самостійної роботи, практичних занять у випадках хвороби чи якоїсь іншої вагомої для студента причини може бути дозволене за умови надання необхідної документації.</p> <p>Відтермінування здачі екзамену може бути дозволене за умови погодження з деканатом.</p> <p>Відповідальністю студента залишається вчасне надання таких документів.</p>
Політика щодо академічної доброчесності	<p>Вступаючи на цей курс, студенти повинні знати та дотримуватися</p> <ul style="list-style-type: none"> - норм поведінки, прописаних у Положенні про академічну доброчесність у НУБІП України (https://surl.lujinsbz); - академічної доброчесності з усіх питань цього курсу. <p>Порушення академічної доброчесності тягне за собою академічну відповідальність.</p>

Політика щодо відвідування	Відвідування лекцій та практичних занять з курсу є обов'язковим, воно забезпечує краще розуміння матеріалу, дає можливість простежити зв'язок між теоретичною інформацією та її прикладним аспектом, сформувати систему знань та ґрунтовно підготуватись до екзамену. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету).
-----------------------------------	---

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/enrol/index.php?id=4628>).

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Бевз Г. Прийомні сім'ї (оцінка створення, функціонування та розвитку). Київ: Главник, 2006. С. 112.
2. Кучманич І. Трансгенераційна психологія: практ. посіб. : у 2.т. / Ірина Кучманич. Миколаїв : Іліон, 2026. 239 с.
3. Психологія сім'ї: підручник / за ред. В. М. Поліщука. Суми: Університетська книга, 2021. 248 с.
4. Сімейний кодекс України: Зі змінами та доповненнями станом на 1 січня 2008 року / Упорядники: В. Л. Яроцький, В. І. Борисова. Харків: Право, 2008. 192 с.
5. Станчишин В. Для створення стосунків потрібні двоє. Київ: Віхола, 2025. 279 с.
6. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї : навч. посіб. Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. 136 с.
7. Федоренко Р. П. Ф 33 Психологія сім'ї [Текст] : навч. посіб. Вид. 2-ге, змін. та доповн. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 480 с.
8. Шліппе Фон А., Швайцер Й. Системна психотерапія та консультування. Пер. з нім. Львів: ВНТЛ-Класика, 2004. 320 с.

Допоміжні

1. Айві А. Цілеспрямоване інтерв'ювання і консультування: сприяння розвитку клієнта: навч. посіб. Пер. з англ. О. Абечонової. Київ: Сфера, 1998. 342 с.
2. Говорун Т. В., Кікінеджи О. М. Гендерна психологія: навч. посіб. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 308 с.
7. Джонсон С. Психологія кохання. 7 правил, що змінять стосунки на краще. Сью Джонсон; пер. з англ. В. Кучменко. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2021. 352 с.

8. Мілюгіна К. Психологія сім'ї. Техніки раціонально-інтуїтивної психокорекції родини. Київ: Главник, 2007. 144 с. (Серія «Психолог інструментарій»).
9. Омельченко Л. М. Подружній конфлікт у молодій сім'ї: метод. посіб. Київ: Наук. світ, 2006. 49 с.
10. Чепмен І. П'ять мов любови у подружжі. Пер. з англ. Львів: Свічадо, 2020. 176 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Association for Family Therapy and Systemic Practice (UK). Міжнародна мережа сімейних терапевтів. <https://efta-europe.org>
3. Family & Society Studies Worldwide. <https://www.ebsco.com/products/research-databases/family-society-studies-worldwide>
4. American Association for Marriage and Family Therapy (AAMFT). (Професійні стандарти, етика, навчання, клінічні ресурси. <https://www.aamft.org>
5. APA PsycINFO (American Psychological Association). <https://www.apa.org/pubs/databases/psycinfo>
6. WHO Mental Health Resources. (Доказові підходи до психічного здоров'я сімей і громад). <https://www.who.int/health-topics/mental-health>